

บทที่ 3

สภาพการณ์ทั่วไปของจังหวัดชลบุรี

เพื่อให้การจัดทำแนวทางการพัฒนาชายหาดบางแสน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว การศึกษาสถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวของ จ.ชลบุรีจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในบทนี้จึงเป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรีดังรายละเอียดต่อไปนี้

สภาพทั่วไปทางกายภาพและทรัพยากร

1. ที่ตั้งและเขตการปกครอง

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 81 กิโลเมตรตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 (บางนา-ตราด) มีพื้นที่ประมาณ 4,363 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	"	อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	"	อ.เมืองระยอง จ.ระยอง
ทิศตะวันตก	"	ชายทะเลอ่าวไทย

สำหรับเขตการปกครองนั้น แบ่งออกเป็น 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 91 ตำบล และชลบุรี มีรูปแบบการปกครองตามระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

- เทศบาลเมือง 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองชลบุรี และเทศบาลเมืองพนัสสนิม
- เทศบาลตำบล 5 แห่ง คือ เทศบาลต.ศรีราชา เทศบาลต.บ้านบึง เทศบาลต.แหลมฉบัง เทศบาลต.บางเสวี และเทศบาลต.แสนสุข
- รูปแบบพิเศษ 1 แห่ง คือ เมืองพัทยา
- สุขาภิบาล 17 แห่ง

2. ลักษณะภูมิประเทศ

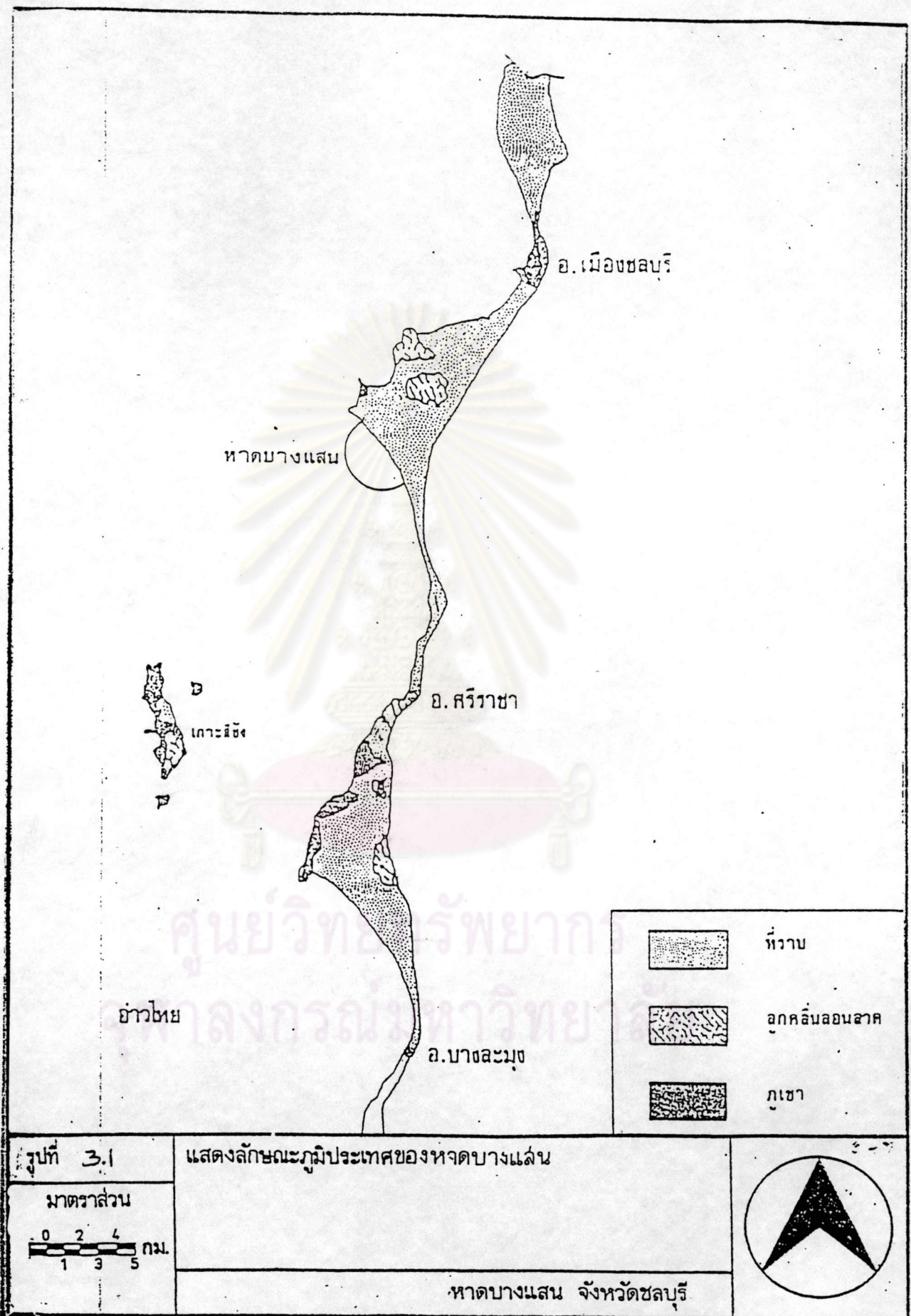
ลักษณะภูมิประเทศของจ.ชลบุรี มีทั้งเป็นภูเขา พื้นที่ราบลุ่ม และที่ราบติดชายฝั่งทะเล รวมทั้งเกาะน้อยใหญ่อีกมากมาย ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้ (รูปที่ 3.1)

1). ส่วนที่เป็นภูเขา ได้แก่ พื้นที่ทางตอนกลางของจ.ชลบุรี ส่วนที่ต่อเนื่องระหว่าง อ.บ้านบึงกับอ.ศรีราชา อ.บางละมุงด้านที่ติดต่อกับจ.ระยอง และด้านตะวันออกของจังหวัดในเขตอ.บ่อทองและอ.หนองใหญ่ด้านที่ติดต่อกับจ.ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี ลักษณะเป็นภูเขาทอดอยู่เกือบกึ่งกลางของจังหวัดเป็นแนวยาว จากทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ไปยังทิศตะวันออกเฉียงใต้

2). ส่วนที่เป็นที่ราบ อยู่ทางตอนบนของจังหวัดในเขตอ.พานทอง อ.พนัสนิคม และแนวกึ่งกลางของจังหวัดด้านตะวันตก มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้เหมาะแก่การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และการกสิกรรมบางชนิด

3). ส่วนที่ติดกับทะเล อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ตั้งแต่อำเภอเมืองจนถึงอำเภอสัตหีบ ซึ่งยาวประมาณ 160 กิโลเมตร ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ชายฝั่งทะเล มีภูเขาสูงเล็ก ๆ สลับอยู่บางตอน ชายฝั่งทะเลมีลักษณะเว้าแหว่ง บางแห่งเป็นที่ลุ่มต่ำ น้ำทะเลท่วมถึง มีป่าชายเลนหรือโกงางขึ้น โดยเฉพาะในเขตอ.เมืองชลบุรี ถัดลงไปทางอ.ศรีราชา และอ.บางละมุง ถึง อ.สัตหีบ มีหาดทรายสวยงามหลายแห่ง ซึ่งถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด

4). ส่วนที่เป็นเกาะ อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลออกไปประมาณ 2 - 10 กิโลเมตร มีส่วนที่เป็นเกาะเล็กเกาะใหญ่เป็นจำนวนถึง 40 เกาะ ซึ่งช่วยกันคลื่นลมได้ดี เกาะที่ใหญ่ที่สุดคือ เกาะคราม รองลงมาคือ เกาะสีชัง ซึ่งมีฐานะเป็นกิ่งอำเภอแห่งเดียวของจังหวัด นอกจากนี้ยังมีเกาะแสมสาร เกาะล้าน และเกาะไผ่ ที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวพักผ่อน

รูปที่ 3.1
 มาตราส่วน
 0 2 4 กม.
 1 3 5

แสดงลักษณะภูมิประเทศของหาดบางแสน

หาดบางแสน จังหวัดชลบุรี

3. การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินของจ. ชลบุรี ส่วนใหญ่ได้แก่การใช้ที่ดินในทางที่ถือครองทำการเกษตร เป็นพื้นที่พืชไร่ 838,183 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.95 รองลงมาได้แก่ ที่นา 385,524 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.13 และ ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น 312,787 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.15 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การใช้ที่ดินของจังหวัดชลบุรี พศ.2532

การใช้ที่ดิน	พื้นที่/ไร่	ร้อยละ
ที่อยู่ออาศัย	37,322	2.05
ที่นา	385,524	21.13
ที่พืชไร่	838,183	45.95
ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น	312,787	17.15
ที่สวนผักและไม้ดอก	7,505	0.40
ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	217,755	11.94
ที่รกร้างว่างเปล่า	13,330	0.73
ที่อื่น ๆ	11,771	0.65
รวม	1,824,177	100.0

4. ทรัพยากรธรรมชาติ

- 1). ดิน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะกลุ่มดินไร่ (ประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด) คุณภาพดินเหมาะแก่การเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่กลุ่มดินทรายครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมด พบมากในบริเวณใกล้ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตั้งแต่เขต อ. เมืองทางตอนเหนือ ลงมาถึงเขตอ. สัตหีบทางตอนใต้

2). แหล่งน้ำ จ.ชลบุรีมีปัญหาด้านปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการบริโภค และใช้ในการเพาะปลูก เนื่องจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย และไม่มีแม่น้ำไหลผ่านพื้นที่ในจังหวัดมีเพียงลำน้ำสาขาสั้นๆ ที่มีต้นกำเนิดจากภูเขาทางตอนกลางและทางด้านตะวันออกของจังหวัด เป็นลำน้ำที่มีน้ำไม่ตลอดปี

3). ป่าไม้ พื้นที่ป่าตามกฎหมายในจังหวัดชลบุรีทั้งสิ้น 906,395 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 9 แห่ง แต่โดยสภาพความเป็นจริงได้มีประชาชนเข้าไปบุกรุกทำกินในเขตพื้นที่ป่าสงวน รัฐบาลจึงต้องดำเนินการปฏิรูปที่ดินในเขตป่าเศรษฐกิจเสื่อมสภาพเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 593,017 ไร่

4). ทรัพยากรธรณี จ.ชลบุรีมีผลผลิตจากทรัพยากรแร่เพียงไม่กี่ชนิดและแหล่งแร่โดยทั่วไปเป็นแหล่งแร่ขนาดเล็ก โดยแร่ที่สำรวจพบได้แก่ เหล็ก พลวง ทองคำ ดีบุก และแมงกานีสเป็นต้น ในปัจจุบันมีการทำเหมืองแร่อยู่เพียงชนิดเดียว คือแร่เหล็ก ที่ ต.นาจอมเทียน อ.สัตหีบ และ ต.ท่าบ่อ อ.พนัสนิคม

ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้เป็นวัสดุก่อสร้างที่สำคัญของอุตสาหกรรมก่อสร้าง ในเขต จ.ชลบุรี ได้แก่ หินปูน หินแกรนิต หินปูนดินลูกรัง และทราย ในปัจจุบันมีแหล่งหินเหลือน้อยมาก และกำลังจะหมดไปในระยะเวลาอันใกล้

5. ทรัพยากรการท่องเที่ยว

จังหวัดชลบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจำนวน 19 แห่ง ได้แก่

1). แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 11 แห่ง ประกอบด้วย

- ชายหาด 4 แห่ง คือ ชายหาดบางแสน ชายหาดพัทยา ชายหาดนาจอมเทียน และชายหาดบางเสร่
- ภูเขา 2 แห่ง คือ เขาสามมุข เขาชะอาง
- เกาะ 3 แห่ง คือ เกาะสีชัง เกาะล้าน และเกาะไม่
- พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ
- สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

2). แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ 3 แห่ง ได้แก่

- เมืองพระรถ
- เมืองศรีโพธิ์
- พระจุฑาธุชราชฐาน

3). แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม 5 แห่ง ได้แก่

- อ่างศิลา
- หนองมน
- วัดใหญ่อินทาราม
- วัดญาณสังวราราม
- สวนนกนุช

แต่สถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมากที่สุด คือ สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยเฉพาะชายหาดบางแสน และชายหาดพัทลุง

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

1. สภาพทางเศรษฐกิจ

จากข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกและจังหวัดชลบุรี พบว่า¹ ในปีพ.ศ. 2532 จังหวัดชลบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 55,567.5 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.69 ของผลิตภัณฑ์รวมทั้งประเทศ

จ. ชลบุรีมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการผลิตสาขาอุตสาหกรรมและการบริการ โดยการผลิตสาขาอุตสาหกรรมมีมูลค่า 4,854.12 ล้านบาท จากโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งสิ้น 1,367 แห่ง และอ. เมืองชลบุรีมีโรงงานตั้งอยู่มากที่สุด ร้อยละ 44.77 รองลงมาคือ อําเภอสรีราชา และ บ้านบึง ร้อยละ 11.85 และ 11.63 ตามลำดับ

¹ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี ข้อมูลการตลาดจังหวัดชลบุรี ปี 2533, เอกสารสืบเล่มโรเนียว

ส่วนการผลิตสาขาการบริการ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม 3,664.61 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 21.57 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการบริการประเภทธุรกิจโรงแรมที่ให้บริการด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและบริการ ประเภทห้องอาหาร สถานเริงรมย์อาทิ ภัตตาคาร คอฟฟี่ช็อป ไนต์คลับและห้องอาหาร โดยอ.บางละมุงมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อ.เมืองชลบุรี และ อ.ศรีราชา ตามลำดับ

2. โครงสร้างทางสังคม

(1). การศึกษา จังหวัดชลบุรีเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาที่สำคัญ สามารถให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงอย่างสมบูรณ์ การจัดการศึกษามีทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียน มีสถานศึกษาทุกระดับตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ส่วนระดับอาชีวศึกษานั้นมีหลายสาขาวิชาทั้งวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยสาธารณสุข โรงเรียนตำรวจภูธร สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษานอกจากจะเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว ยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยศรีประทุม ฯลฯ อีกด้วย

(2). ศาสนา จังหวัดชลบุรีมีสถาบันทางศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนเป็นจำนวนมาก เช่น พระอารามหลวง 5 แห่ง วัด 298 แห่ง สำนักสงฆ์ 63 แห่ง โบสถ์คริสต์ศาสนา 13 แห่ง มียึดศาสนาอิสลาม 24 แห่ง ประชาชนร้อยละ 93.28 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 2.90 นับถือคริสต์ศาสนา ร้อยละ 2.47 นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ 1.35 นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น พราหมณ์ ชิก ฮินดู

(3). การสาธารณสุข ในปี 2533 บุคลากรทางสาธารณสุขภาครัฐบาลและเอกชน มีจำนวนรวม 3,365 คน เติงผู้ป่วย 2,238 เติง โดยเฉลี่ยประชากร 388 คน/เติง

3. โครงสร้างประชากร

ประชากรในจังหวัดชลบุรีเมื่อสิ้น ปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 948,165 คน ส่วนใหญ่อยู่ในอ.เมืองชลบุรี จำนวน 224,015 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอศรีราชา และ อำเภอพนัสนิคมตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่พบว่าพื้นที่ที่มีความหนาแน่น

สูงสุด คือ อ.เมืองชลบุรี 979 คน ต่อ ตร.กม. รองลงมาได้แก่ อ.สัตหีบและอ.บางละมุง 305 คน ต่อ ตร.กม. และ 288 คน ต่อ ตร.กม. ตามลำดับ โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.78 ต่อปี อำเภอที่มีส่วนแบ่งการเพิ่มประชากรสูงสุด คือ อ.ศรีราชา เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.23 รองลงมาได้แก่ อำเภอบางละมุง ร้อยละ 14.88 (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 แสดงลักษณะประชากรและการเปลี่ยนแปลงระหว่าง พศ.2532-2536

เขตการปกครอง	พื้นที่ (ตร.กม)	ประชากร(คน)		อัตรา เปลี่ยนแปลง	ความหนาแน่น	
		2532	2536		2532	2536
อ.เมืองชลบุรี	228.791	202,824	224,015	+10.44	887	979
อ.พนัสนิคม	699.702	144,563	144,726	+ 0.11	207	207
อ.พานทอง	173.037	44,545	43,991	- 1.24	257	254
อ.บ้านบึง	646.334	92,329	82,439	-10.71	143	127
อ.ศรีราชา	616.464	132,195	153,642	+16.23	214	249
อ.บางละมุง	469.021	117,707	135,220	+14.88	251	288
อ.สัตหีบ	333.422	100.808	101,796	+ 0.98	302	305
อ.หนองใหญ่	339.476	20,891	20,149	- 3.55	53	59
อ.บ่อทอง	781.544	36,704	38,032	+ 3.62	47	49
กิ่งอ.เกาะสีชัง	17.239	3,774	4,151	+ 9.98	219	241
รวม/เฉลี่ย	4,363.00	896,340	948,165	+ 5.78	2050	217

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

การพัฒนาพื้นที่ของชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

การพัฒนาที่สำคัญของภาครัฐบาลและเอกชนในพื้นที่ภาคตะวันออกนี้ ได้แก่โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งเป็นโครงการที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 กำหนดระยะเวลาของโครงการ 20 ปี เริ่มตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่แถบนี้ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่เพื่อสนับสนุนการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบ เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ อย่างสมบูรณ์ อันเป็นการเสนอทางเลือกแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมใหม่ในอนาคต เพื่อเป็นแหล่งสร้างงานที่สำคัญเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ทั้งนี้เป้าหมายที่จะให้ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นประตูทางออกให้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายในต่างประเทศโดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพฯ ในขณะที่เดียวกันได้จัดให้มีการบริการด้านสังคมที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการลงทุนของเอกชนในพื้นที่นี้ โดยเฉพาะการพัฒนาฝีมือแรงงาน การให้การศึกษา สาธารณสุข และการควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อม

ในการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวได้กำหนดการแบ่งเขตพัฒนาออกเป็น 3 เขต²

คือ

- 1). พื้นที่บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ 20,000 ไร่ ถูกกำหนดให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมทันสมัย และเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ โรงแยกก๊าซ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี โดยอุตสาหกรรมหลักที่มีการนำวัตถุดิบเข้า และส่งผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเพื่อการส่งออกนี้ ตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือน้ำลึก
- 2). พื้นที่บริเวณแหลมฉบัง เนื้อที่ประมาณ 10,000 ไร่ ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งที่ตั้งท่าเรือพาณิชย์ และอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ไม่มีปัญหาด้านมลพิษ
- 3). พื้นที่เขตชลบุรี พื้นที่ประมาณ 8,021.69 ไร่ ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป โดยเฉพาะเนื้อสัตว์

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก , การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก , เอกสารสืบเล่มโรเนียว มิถุนายน 2533

ในส่วนของการลงทุน ประกอบด้วย การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งรัฐเป็นผู้รับภาระหลัก และการลงทุนด้านอุตสาหกรรมโดยภาคเอกชน สำหรับการลงทุนในภาคเอกชนนั้นพบว่า ช่วงระหว่างปี 2532 - 2534 มีอัตราเพิ่มโรงงานเฉลี่ยร้อยละ 9.87 และอัตราเพิ่มเงินลงทุนเฉลี่ยร้อยละ 17.46 โดยจำนวนโรงงานส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี คิดเป็นร้อยละ 38.32 และจำนวนคนงานมีมากถึงร้อยละ 45.98 สัดส่วนจำนวนคนงาน/โรงงาน คิดเป็น 100.30 รองลงมาคือจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนโรงงานและคนงาน คิดเป็นร้อยละ 36.91 และ 41.63 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนโรงงานที่เปิดดำเนินการในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ระหว่างปี พ.ศ. 2524 - 2536

	จ.ชลบุรี	จ.ระยอง	จ.ฉะเชิงเทรา	รวม
จำนวนโรงงาน(แห่ง)	574 (38.32)	371 (24.77)	553 (36.91)	1,498
เงินลงทุน(ล้านบาท)	59,437.72 (52.31)	20,497.54 (18.04)	33,685.35 (29.65)	113,620.79
จำนวนคนงาน(คน)	57,572 (45.98)	15,514 (12.39)	52,109 (41.63)	125,195
สัดส่วนจำนวนคนงาน /โรงงาน	100.3	41.82	94.23	83.57

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (สพอ.) ปี 2537

ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการพัฒนาระยะแรกนี้ คาดว่าจะก่อให้เกิดการจ้างแรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เพิ่มขึ้นประมาณ 300,000 คน (ซึ่งยังไม่รวมถึงแรงงานที่จะเกิดขึ้นอื่นเนื่องมาจากกิจกรรมต่อเนื่องทางด้านพาณิชย์และบริการอื่น ๆ ที่จะติดตามมา) ทำให้เกิดแรงงานจำนวนหนึ่งมาจากการย้ายเข้าของประชากรจากจังหวัดอื่น และจากข้อมูลของสำนักงานสถิติ-การและคุ้มครองแรงงานจ.ชลบุรี พบว่าผู้ประกอบการอาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตฯ ย้ายเข้ามาทำงานในจ.ชลบุรีมากที่สุดถึงร้อยละ 36.9 ของจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่มึงงานทำ แรงงานที่

เข้ามาอยู่ในพื้นที่ ส่อมต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่ที่แรงงานกลุ่มนี้น่าจะเลือกไปพักผ่อนตามสถานภาพ ก็คือ ชายหาดบางแสน

สถานภาพการท่องเที่ยว

1. สภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวจ.ชลบุรี

ผลจากการศึกษาตลาดการท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสำนักบริการวิชาการ³ พบว่า สถานภาพการท่องเที่ยวของจ.ชลบุรี มีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 9.6 ของนักท่องเที่ยวทั้งประเทศ โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีถึงร้อยละ 40 และอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยร้อยละ 8.25 ต่อปี

แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ คือ ชายหาด โดยเฉลี่ยร้อยละ 39.75 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะให้ความสนใจกับชายหาดพัทยา นาจอมเทียน มากกว่าที่อื่น แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะให้ความสำคัญกับชายหาดบางแสนมากที่สุด โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยว

ฤดูกาลการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนมากจะกระจายไปตามเดือนต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน ยกเว้นในช่วงเดือนที่มีวันหยุดราชการติดต่อกันหลายวัน และช่วงเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ จะมีผู้เยี่ยมชมเยือนเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งได้แก่ช่วงเดือนธันวาคม - เดือนกุมภาพันธ์ และช่วงเดือนเมษายน - เดือนพฤษภาคม ส่วนช่วงฤดูฝนจะมีการเดินทางท่องเที่ยวน้อยลง

³ สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชลบุรี ฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,

2. แนวโน้มการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในระยะแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รัฐได้เน้นความสำคัญของการลดบทบาทของกรุงเทพฯ ในการเป็นศูนย์กลางการกระจายนักท่องเที่ยว และเพิ่มบทบาทให้เมืองอื่น ๆ มีความสำคัญในการเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีลักษณะเป็นทั้ง "จุดหมายปลายทาง" ของเส้นทางท่องเที่ยว และ "จุดเชื่อมต่อ" ไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวได้นานวันขึ้น เกิดโอกาสใช้จ่ายต่อคนมากขึ้น นับว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะเป็นจุดแข็งในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวไทย เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวภายในประเทศและลดความสำคัญในการออกไปท่องเที่ยวในต่างประเทศ ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็ย่อมจะสนใจในความหลากหลายของเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นขอบข่ายสมบูรณ์

จังหวัดชลบุรี นับเป็นพื้นที่เชื่อมต่อจากกรุงเทพฯ อันเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย ไปยังแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก อันมีจุดหมายปลายทางที่สำคัญ เป็นที่รู้จักแพร่หลายในระดับชาติและนานาชาติคือ พัทยา ระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6 กำหนดให้ส่งเสริมและพัทยา เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดสนุกสนาน และเป็นศูนย์กลางหลักของการพักผ่อน

อีกหนึ่งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญในระยะแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7 ซึ่งมุ่งให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนและอินโดจีนนั้น หากสถานการณ์ในอินโดจีนกลับสู่ภาวะปกติ จะทำให้บทบาทการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรีเพิ่มมากขึ้น ในฐานะทางผ่านไปยังกัมพูชา นอกจากนี้แล้วหากการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติแห่งใหม่ของกรุงเทพฯ ฯ ที่หนองจอกแล้วเสร็จ จะยิ่งทำให้จังหวัดชลบุรีมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวมากขึ้น

จากลักษณะที่ตั้งและสภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้จังหวัดชลบุรีมีโอกาที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเป็น 2 ลักษณะ คือ

1). เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตอิทธิพลของกรุงเทพฯ หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวรายทางที่เชื่อมโยงไปสู่ศูนย์กลางอื่น ๆ โดยไม่ต้องพักแรม ซึ่งได้แก่ ชายหาดบางแสน

2). เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงใต้แก่ พื้นที่ตอนใต้ของจ. ชลบุรี ในอำเภอบางละมุง และสัตหีบ อันเป็นที่ตั้งของชายหาดพัทยาและชายหาดนาจอมเทียน ซึ่งสามารถเดินทางต่อไปยังจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด หรือเดินทางโดยทางเรือ ข้าม อ่าวไทยไปยังหัวหินและชะอำ ทางฝั่งตะวันตกของอ่าวไทย

นอกจากนี้แล้วยังเกี่ยวพันไปถึงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่สภาพ การตั้งชุมชนของพื้นที่นี้เป็นชุมชนเมืองชายฝั่ง ซึ่งจะมีประชากรอาศัยอย่างหนาแน่นแถบชายฝั่ง ทะเล การพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชนท่าเรือน้ำลึก และโครงสร้างพื้นฐานที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดการ ตั้งถิ่นฐาน ที่ประกอบด้วยเมือง และชุมชนจำนวนมากเชื่อมโยงในแนวชายชานไปกับฝั่งทะเลต่อเนื่องไปจนถึงจังหวัดระยอง ซึ่งส่งผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก และทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัจจัยทางการบริการ การบริโภค อุปโภคต่าง ๆ มากระจุกตัว หนาแน่นบริเวณนี้ ดังนั้นการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวจึงไม่เพียงแต่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงประชากรทั้งเขตเมืองและย่านอุตสาหกรรมในบริเวณนี้ ซึ่ง จะมีความหนาแน่นปานกลางจนถึงสูง ทำให้เกิดความต้องการสถานที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและ นันทนาการเป็นอย่างมาก

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย